

PROIECTUL – INSTRUMENT DE EVALUARE A COPIILOR SUPRADOTAȚI

***BRÎȚCHI ALIONA, lector universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova***

Abstract: *In this article, there are some theoretical references about an alternative method of gifted pupils education - the project method - that can be used successfully in all lessons, regardless of the subject matter. Moreover, by using this method in class, the principle of interdisciplinary will be ensured, because, in order to achieve it, students use skills acquired in several disciplines.*

Key words: *alternative method, project method.*

Implementarea Strategiei „Educația-2020” care este orientată spre asigurarea dezvoltării durabile a educației în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării conduce sistemul educațional din Republica Moldova spre spațiul educațional mondial ce implică schimbări semnificative în teoria și practica procesului de învățământ. În acest context mediul educațional trebuie să formeze un sistem de cunoștințe și abilități, precum și experiență de activitate independentă și responsabilitate personală a educabililor în sensul formării competențelor-cheie transversale care, la rândul lor, reprezintă idealul educațional [5].

În conformitate cu Codul educației al Republicii Moldova obiectivul strategic al politicii de stat este de a spori accesul la educație de calitate corespunzător cerințelor inovatorii pentru dezvoltarea necesităților a fiecărui copil, inclusiv și a copiilor supradotați.

Un element-cheie de îmbunătățire a calității educației copiilor supradotați este de a găsi noi modalități de modernizare a sistemului de învățământ.

Printre direcții prioritare de modernizare a învățământului din Republica Moldova putem enumera:

- asigurarea educației cu strategii didactice inovatorii;
- modernizarea instituțiilor din sistemul educațional ca instrument de dezvoltare socială;
- elaborarea unui sistem modern de educație, formarea profesională continuă a cadrelor didactice;
- elaborarea unui mecanism de evaluare a calității și relevanței serviciilor educaționale cu participarea utilizatorilor;
- participarea activă în cercetări naționale și internaționale [1].

Cercetătorii pedagogi menționează că *educația copiilor supradotați* presupune un program de acumulare, accelerare și îndrumare, promovând formarea și dezvoltarea abilităților naturale și potențialele tuturor categoriilor de copii.

Actualmente, odată cu renovarea și modernizarea sistemului educațional, cresc și aspirațiile pentru o *educație în spiritul creativității* ca stimul al relațiilor socio-emoționale, iar familia, școala sau condițiile de socializare trebuie să acționeze ca stimul al interacțiunilor în grupul de elevi. De asemenea, acestea le pot oferi șansa să utilizeze materiale pentru învățare și instrumente pentru cunoașterea individuală. O importanță deosebită pentru dezvoltarea copiilor supradotați în sistemul de învățământ le capătă tehnologiile educaționale moderne.

După cum susține Patrașcu D. [4] „din multiplele de tehnologii educaționale abordate în contextul învățării centrate pe cel ce învață ... am selectat *învățarea prin cooperare, metoda proiectului, învățarea pe niveluri* și „*portofoliul elevului*”, care și-au dovedit eficacitatea pe parcursul a mai mulți ani în diferite țări ale lumii”. În această ordine de idei ne vom referi la *metoda proiectului*, nefiind o metodă nouă dar efectivă în activitatea independentă a elevilor în cadrul cărei ținem cont de scopul și interesele elevilor supradotați.

Actualmente cadrul didactic se confruntă cu mai multe probleme, dintre care și *dezvoltarea personalității elevului supradotat* care există la toate etapele a educației, în special în învățământul primar.

Unii cercetători au viziuni avansate în ceea ce privește direcțiile prioritare pentru dezvoltarea sistemului educațional. Ei susțin că, fiind umanizate tehnologiile educaționale, la bază va sta capacitatea elevilor de a organiza activități individuale, de a se auto-dezvolta, de a implementa resurse de învățare bazate nu numai pe cunoaștere, dar și pe dezvoltarea personalității elevului. Astfel, ne permitem să plasăm pe prim-plan personalitatea elevului pe „poziția de subiect” [3].

Există diverse abordări în studierea subiectivă a poziției elevului supradotat în procesul educațional. Cerghit I. [2] determină poziția interioară a copilului ca un sistem de *factori interni*, „care provoacă o anumită structură în relația sa cu realitatea, cu mediul înconjurător și cu sine însuși”, care includ educația inovatorie. Pentru elevii

supradotați novatoriul individualității interioare este experiența personală ca individ social. Aceasta oferă posibilitatea de a considera conceptul de „poziția de subiect” și „poziția interioară” ca identice.

Practica ne demonstrează că copilul care nu are deprinderi de a stăpâni tehnici de activitate mentală încă din clasele primare, în clasele mai mari se plasează în rândul celor cu însușire insuficientă. În paradigma educațională modernă elevul supradotat devine subiectul activității cognitive, iar rolul major al profesorului/ învățătorului într-un program educațional pentru elevii cu aptitudini înalte este acela de a concepe și realiza trasee curriculare opționale multiple și de a asigura flexibilitatea pentru însușirea acestora.

Formele de orientare a programelor de instruire principale pentru copiii supradotați presupun următoarele:

- Accelerarea studiilor - este tehnica preferată de specialiști, însă puțin utilizată din cauza impactului negativ social și emoțional a parcurgerii rapide a etapelor tradiționale ale școlii.
- Îmbogățirea studiilor - oferirea de cunoștințe și activități speciale în cadrul claselor obișnuite. Majoritatea profesorilor care lucrează cu copiii supradotați utilizează metoda îmbogățirii cunoștințelor (peste 80%).
- Gruparea pe niveluri de abilități - elevilor supradotați care rămân integrați în clasele obișnuite sau în afara lor, li se oferă programe de instruire diferențiate în cadrul unei noi regrupări temporare.

În această ordine de idei putem menționa că există necesitatea de a organiza procesul educațional în vederea identificării și dezvoltării aptitudinilor, abilităților înnăscute ale fiecărui elev. Astfel activitatea învățătorului devine mai activă, mai creatoare și nu o activitate de o simplă reproducere.

Orientându-ne pe obiectivele sistemului educațional și, având în vedere specificul educației elevilor supradotați, profesorul are ca scop: *pregătirea elevilor pentru implementarea tehnologiilor didactice moderne în contextul adaptării acestor la schimbările continue ale mediului educațional*, și anume:

- a ajuta elevii să asimileze tehnici de lucru care vor extinde cunoștințele dobândite în mod independent, și anume:
 1. să caute informația operativ,
 2. să o structureze,
 3. să identifice algoritmul optim de procesare.
- a promova dezvoltarea potențialului creativ al elevilor;
- a crea condiții elevilor pentru auto-formare și auto-evaluare;
- a contribui la formarea competențelor comunicative, abilitatea de a lucra în echipă.

Obiectivele enumerate mai sus sunt puse în aplicare de către cadrul didactic în cadrul programelor educaționale constructiviste, care definesc scopul, obiectivele, suport metodologic, principiile de utilizare a programului și criteriile de evaluare a eficienței acestora.

Însă, implementarea acestor programe nu pot fi eficiente fără utilizarea tehnologiilor educaționale. Una dintre aceste tehnologii este – ***metoda proiectelor care permite formarea la elevii supradotați a competențelor de bază pentru asimilarea eficientă a cunoștințelor***:

- competențe informaționale – capacitatea de a realiza activități în baza unei informații;
- competențe comunicative – capacitatea de a dialoga cu scopul de a fi înțeles;
- competențe de ordin social – capacitatea de a acționa în societate, ținând cont de pozițiile altor persoane;
- competențe pe domenii – capacitatea de a aplica cunoștințele în practică.

Pentru a evita unele probleme care pot apărea în cadrul educației elevilor supradotați profesorul/ învățătorul trebuie să selecteze metodele și formele de învățământ eficiente. De aici putem menționa că *metoda proiectelor* o putem folosi nu numai la îmbinarea cunoștințelor elevilor cu acțiunile practice, dar și o formă de lucru care asigură motivație de orientare a acțiunilor. La implementarea metodei proiectului ca parte componentă a procesului educațional vor fi create condițiile pentru:

- formarea și dezvoltarea motivației pentru acțiunea de cercetare;
- sporirea activității mental-logice a elevilor în scopul formării competențelor de rezolvare a sarcinilor pe teme legate de viața cotidiană;
- dezvoltarea și îmbunătățirea competențelor comunicative;
- dezvoltarea capacităților individuale, independența și auto-educația;
- dezvoltarea și educația personalității elevului.

Având în vedere că profesorul/ învățătorul cooperează cu elevii supradotați, trebuie să ținem minte că:

- activitatea elevilor în proiect nu poate trece „hotarul” cunoștințelor deja asimilate, iar dacă nu le au, atunci, până a începe acțiunea, trebuie să le primească. *Metoda proiectelor* activează abilitățile cognitive, relevă posibilitățile creative și ia în considerare interesele elevilor.
- nu trebuie să depășim numărul de ore dedicate proiectului, pentru a lua în considerare numai interesele elevilor, deoarece privează sistemul procesului educațional și reduce nivelul de învățare.

De la bun început trebuie să remarcăm că „a potrivi” *metoda proiectelor* în sistemul de lecție este o sarcină dificilă pentru profesor, însă o modalitate este: a promova lecția, ca fiind formă de organizare principală a activității didactice, comasând sistemul de învățământ tradițional cu cel centrat pe elev prin elemente de acțiune de proiect.

De exemplu: realizarea lecțiilor de consolidare și verificare a cunoștințelor sub formă de proiect, unde ele (proiectele) pot fi *de scurtă durată* – o lecție și *de lungă durată* – care sunt preconizate pentru extinderea activităților de auto-educație prin muncă independentă acasă sau la școală.

Această formă de lucru permite a duce evidența particularităților individuale ale elevilor, oferă posibilități de a organiza activități cognitive în grupuri cu posibilități și interese comune. Cu toate acestea, considerent crește și necesitatea de ajutor individual elevilor, atât din partea profesorului/ învățătorului, cât și din partea colegilor de clasă.

Activitatea realizată prin metoda proiectelor trezește curiozitatea elevilor de acumulare a cunoștințelor noi care, la rândul lor, își vor găsi utilitatea în viața cotidiană. Pentru implementarea acestui principiu, este necesar să fie puse în discuție probleme luate din viața reală, situații cunoscute și importante pentru elevi, rezolvarea căror impune aplicarea atât a cunoștințelor dobândite anterior, cât și a cunoștințelor noi

căpătate în timpul realizării proiectului. În acest caz învățătorul poate sugera elevilor noi surse de informații sau, pur și simplu direcționează gândirea lor pentru cercetarea independentă. Ca urmare, elevii trebuie să soluționeze problema independent prin aplicarea cunoștințelor teoretice și practice necesare din diferite domenii.

În acest context putem menționa că **scopul** metodei proiectelor este de a stimula interesul elevilor în soluționarea unei sau o serie de probleme prin aplicarea cunoștințelor dobândite în practica de zi cu zi.

Concomitent cu aceasta am identificat **obiectivele** metodei proiectelor:

- dezvoltarea abilităților cognitive ale elevilor;
- dezvoltarea gândirii critice și a capacităților de a structura propriile cunoștințe;
- formarea competenței de a se orienta în spațiul informațional etc.

Învățarea bazată pe proiecte este întotdeauna orientată pe activitatea independentă a elevilor, fie activitate individuală, în grup sau în perechi, efectuată într-o anumită perioadă de timp. Această metodă este asociată cu *învățarea prin cooperare*, care presupune rezolvarea anumitor sarcini prin acțiuni independente, utilizând în ansamblu de tehnici educaționale și cognitive cu prezentarea obligatorie a rezultatelor acestor acțiuni.

Cele mai frecvente teme de proiecte sunt acelea care relevă viața de zi cu zi și, în același timp, care necesită utilizarea cunoștințelor elevilor nu numai dintr-un domeniu, dar din cadrul diferitor discipline. Prin intermediul metodei proiectelor se realizează integrarea cunoștințelor.

Realizarea *metodei proiectelor* ca metodă de cercetare în practică duce la schimbarea rolului și funcției profesorului. Proiectele sunt bazate pe relații subiect-subiect între toți participanții din procesul educativ. În acest context *profesorul are rolul de consultant, partener. El, învățătorul, nu-l conduce pe elev către învățare, dar numai îl însoțește*. Din reprezentant de cunoștințe învățătorul se transformă într-un organizator de activități cognitive pentru elevi. Se schimbă și climatul psihologic în sala de clasă, deoarece profesorul trebuie să-și reorienteze activitatea sa educativă și activitatea elevilor în diferitele tipuri de activități independente a elevilor, prioritate având activitățile de cercetare, descoperire cu caracter creativ.

Practica ne demonstrează că pentru implementarea metodei proiectelor trebuie să ținem cont de următoarele cerințe de bază:

1. Prezența semnificației din punct de vedere creativ a problemei, ce necesită cunoștințe integre în domeniul cercetării pentru soluționarea problemei.
2. Semnificație practică și cognitivă a rezultatelor așteptate.
3. Activitatea independentă a elevilor.
4. Conținut structurat al proiectului.
5. Implementarea metodelor de cercetare, care prevăd următoarele acțiuni:
 - Determinarea problemei și identificarea scopului cercetării;
 - Discutarea modalităților de cercetare;
 - Selectarea, organizarea și analiza datelor;
 - Discutarea modalităților de prezentare a rezultatelor finale;
 - Totalizarea, evaluarea prezentărilor;
 - Concluzii, propuneri de noi tematici pentru cercetare.

În concluzie: metoda proiectelor este recomandabilă în activitatea cu copiii supradotați, dacă:

- profesorii își asumă mentorarea reală a tinerilor.
- ne asumăm obiective clare și indici calitativi, precum și o evaluare reală.

Metoda proiectelor bine aplicată este o modalitate atractivă și dinamică de a dezvolta competențele elevilor supradotați.

Referințe bibliografice:

1. Brițchi A. Strategia învățării pe bază de proiect – condiția eficienței învățământului simultan. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, Nr.3, Academia de Științe a Moldovei, 2015, p. 195-203.
2. Cerghit I. Metode de învățământ. Iași: Polirom, 2006, 315 p.
3. Oprea C.-L. Strategii didactice interactive. București: Didactică și Pedagogică, 2009, 314 p.
4. Patrașcu D. ș.a. Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice. Chișinău: Știința, 2003, 256 p.
5. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. Aprobata prin Hot. Guv. nr.944 din 14.11.2014. <http://edu.gov.md/ro/strategia-educa-ie-2020/>